

Xeli Tarragona Artola

*Lezo, Gipuzkoa
(1955)*

Aurkibidea

Biografia

Lezon jaio zen Xeli (Celia), Kale Nagusian, Ataundarreneko etxean (amaren ama Ataundik etorria zen eta horrela deitzen zioten etxeari). Lau senidetan bigarrena eta neska bakarra. Gau-eskoletan irakasle aritu zen.

Zintak

LEZ-111

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Kazabon, Mattin
- **Data:** 2022-03-04

- **Iraupena:** 106 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Ataundarreneko etxea eta San Pedro auzoa

- **Erref:** LEZ-111/003
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:01:50. **Bukatu:** 00:04:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Ataundarreneko etxea nolakoa zen kontatzen du. Txikia zelarrik, San Pedro auzora joan zen bizitzera. Auzoa deskribatzen du.

2. San Pedro auzoan erdaraz, Kale Nagusian euskaraz

- **Erref:** LEZ-111/005
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:06:20. **Bukatu:** 00:09:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

San Pedro auzoan jolas gehienak erdaraz ziren baina euskara nahasten zuten. Auzoan erdaraz aritzen ziren. Kale Nagusiko lagunekin ibili izan da gehiago eta euskara mantendu du. "Háblame en cristiano" esaten zieten.

3. Manolita Larrearen ikastola

- **Erref:** LEZ-111/006
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:09:08. **Bukatu:** 00:11:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Hamalau urterekin denda batean hasi zen lanean. Euskaldunek euskaraz eskatzen zioten. Amonaren etxe ondoko baxu batean, Manolita Larrea izeneko emakume batek (andereñoa esaten zioten) euskarazko eskolak ematen zizkien ume txikiei.

4. Euskalduntzeko eta alfabetatzeko gau eskolak

- **Erref:** LEZ-111/007
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:11:26. **Bukatu:** 00:15:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Ikastolen mugimendua hasi zenean, gurasoak euskalduntzeko eskolak ematen zituzten. Jon Oñatibiak prestatu zituen irakasleak. Ondoren gau-eskolak sortu ziren, alfabetatzeko, eta hara ere joaten zen. Ikastolarako dirua batzeko taberna zabaltzen zuten.

5. Ikastola eta gau-eskolak hasieretan

- **Erref:** LEZ-111/008
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:15:04. **Bukatu:** 00:18:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastola eraikin prefabrikatu batean hasi zen, Don Inazio apaizaren baimenaren babesean. Agustina Pontesta eta Axun Larrea hasi ziren irakasle. Gau-eskolak leku berean izaten ziren, Patri Urkizu eta Pello Garbizurekin. Jende asko joaten zen, gurasoak eta gazteak gehienik.

6. Gau-eskoletan irakasle

- **Erref:** LEZ-111/009
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:18:04. **Bukatu:** 00:19:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Gau-eskoletan irakasle aritu zen, AEK sortu baino lehenagoko urteetan. EUTGn titulua ateratzen zuten. Borondatez aritzen ziren.

7. Alfabetatzeko eskolak nola ematen zituzten

- **Erref:** LEZ-111/011
- **Iraupena:** 0:04:02. **Hasi:** 00:20:01. **Bukatu:** 00:24:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Euskaraz alfabetatzen ikasten aritu zen. Iluntzean izaten ziren eskolak. Ikastaro batzuk eta bilerak egiten zituzten ezer ez zekitenei erakusteko. Hitzaldiak ere antolatzen zituzten; Juan Mari Torrealda du gogoan. Euskalduntzen izeneko liburuak erabiltzen zituzten. Eskolak euskara hutsean ematen zituzten.

8. Kale Nagusiko etxeak sagardotegi izandakoak

- **Erref:** LEZ-111/016
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:26:17. **Bukatu:** 00:28:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Etxe berrira zergatik joan ziren azaltzen du. Kale Nagusiko etxe asko sagardotegi izandakoak ziren. Etxe batek omen zeukan dolarea. San Juan auzoko pisua deskribatzen du.

9. Neskak eta mutilak bereizita

- **Erref:** LEZ-111/017
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:28:21. **Bukatu:** 00:30:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Neskak eta mutilak banatuta ibiltzen ziren garai hartan. Eskolan pareta zegoen neskak eta mutilak bereizteko; pasatuz gero, zigortu egiten zituzten. Mutilei "mari chica" esaten zieten, neskaren batekin ikusiz gero.

10. Lehenengo arropa-garbigailua eta hozkailua

- **Erref:** LEZ-111/022
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:36:34. **Bukatu:** 00:38:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Etxeke zereginak amak egiten zituen. Ama gaixotzen bazen, berak egiten zituen. Lehenengo arropa-garbigailua nolakoa zen kontatzen du. Telebista oso berandu izan zuten. Hozkailua nolakoa izaten zen kontatzen du; gela erosi behar izaten zuten ia egunero.

11. Dendako edo bizilagunaren telefonotik

- **Erref:** LEZ-111/024
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:40:04. **Bukatu:** 00:42:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Etxeetan ez zuten telefonorik. Dendatxo batean zegoen telefonoa eta han

jasotzen zituzten deiak, eta egin ere bai. Beraien bizilagun batek telefonoa jarri zuenean, handik moldatzen ziren.

12. Pisbeko tabernan telebista ikusten

- **Erref:** LEZ-111/025
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:42:27. **Bukatu:** 00:43:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Telebistarekin berdintsu gertatu zen. Pisbeko taberna batean telebista bazen, eta ostegunetan umeak joaten ziren bertara, pezeta baten truke telebista ikustera.

13. Aita eta bizilagunak kantuan

- **Erref:** LEZ-111/026
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:43:38. **Bukatu:** 00:45:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aitak ohitura zuen jotak abesteko; oso umoretsua zen. Amak ez zuen kanturako zaletasunik. Bizilagunak kantuan ibiltzen ziren etxeko zereginak egiterakoan.

14. Gaez, etxerako bidean beldurrez

- **Erref:** LEZ-111/027
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:45:36. **Bukatu:** 00:47:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero indarkeria

Laburpena:

Amonaren etxera joaten ziren asko. Etxerako bidean beldurtuta joaten zen. Leku ilunak zeuden. Batzuetan lagunek laguntzen zioten.

15. Aldaketa asko bizi izan dituen belaunaldia

- **Erref:** LEZ-111/028
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:47:34. **Bukatu:** 00:50:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Elizak asko markatu dituela dio, dena bekatua baitzen. Aldaketa politikoa,

sexuala, erlijiosoa... bizi izan dutela dio. Ez zituen guraso oso elizkoiak. Auzoko euskaldunak dotrinara joaten ziren, baina erdaldunak ez.

16. Sexualitate tailerra elizaren lokaletan

- **Erref:** LEZ-111/029
- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:50:07. **Bukatu:** 00:54:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Elizaren babesean gauza asko mugitu ziren. Elizaren lokaletan sexualitate tailerrak jaso zituen, esaterako. Baldatarrak oso jantziak zirela dio. Amak poz hartu zuen jakin zuenean.

17. Hilekoa gehienek ezkutuan

- **Erref:** LEZ-111/030
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:54:23. **Bukatu:** 00:56:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Hilekoaz ez zuten askorik hitz egiten baina ikusten zituen ohialezko konpresak, harraska azpian beratzen. Hilekoaren gainean ipuin asko zabaltzen ziren.

18. Homosexualitatea ezkutuan

- **Erref:** LEZ-111/031
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:56:28. **Bukatu:** 00:59:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » LGTBQ+

Laburpena:

Homosexualitatea gaizki ikusia zegoela uste du. Mutil homosexualak neskekin ibiltzen ziren eta oso harreman polita egiten zuten. Ezkutuan ibiltzen ziren. Nesken arteko homosexualitatea ez zen nabaria izaten.

19. Sexu harremanak ezkon aurretik

- **Erref:** LEZ-111/033
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:00:00. **Bukatu:** 01:02:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Ezkontzara harreman sexualik izan gabe iristea barneratuta zeukaten. Inor ez zen ausartzen preserbatiboak eskatzera. Jende asko ezkontzen zen haurdun.

20. Amak ikuspegi aurrerakoia

- **Erref:** LEZ-111/036
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 01:08:36. **Bukatu:** 01:10:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Bere osaba bat oso elizkoia zen eta amak minduta esaten zuen bere ahizpari hamar ume izanarazi zizkiola. Amak babestu egiten zituen haurdun ezkontzen zirenak.

21. Ikasketak utzi eta lanera hasi behar

- **Erref:** LEZ-111/039
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 01:12:40. **Bukatu:** 01:16:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Hamalau urterekin lanean hasi behar izan zuen, ikasturtea bukatu aurretik, etxean dirua behar zelako. Okindegian hasi zen lanean. Irakasleak pena hartu zuen, ikasketetan ona zelako. Amari pena geratu zitzaion.

22. Hasierako soldata, astean ehun pezeta

- **Erref:** LEZ-111/040
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 01:16:25. **Bukatu:** 01:18:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Orduan ikasketak izateko dirua behar zen. Hamalau urterekin lanean hastea ohikoa zen. Lehenengo urtean ez zioten kotizatu. Dendan lan egitea hobeto ikusia zegoen lantegian aritzea baino, nahiz eta gutxiago kobratu. Astean ehun pezetako soldata jasotzen zuen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-06-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com